

**SANDEFJORD
KOMMUNE**

Standard for tilvenning i barnehage - en trygg barnehagestart for alle barn

Innhold

Innledning	s.3
- Standard for tilvenning i barnehagen i Sandefjord kommune.....	s.3
- Sandefjord kommunes standard for tilvenning skal sørge for at.....	s.3
Trygghet og tilknytning	s.4
- Trygghets sirkelen.....	s.4
- Trygg og utrygg tilknytning.....	s.5
- Foreldre og foresatte sin rolle.....	s.5
Betydningen av gode, nære relasjoner	s.6
Tiltak og rutiner for en trygg oppstart	s.7
- Oppstart og tilvenning for nye barn.....	s.7
- Tilvenning til ny base/avdeling.....	s.8
Oppstartssamtale	s.9
Referanseliste	s.11

Innledning

Standard for tilvenning i barnehager i Sandefjord kommune

Sandefjord kommune har laget en standard for tilvenning i barnehage som et ledd i arbeidet for å sikre god kvalitet for alle barn i Sandefjords barnehager.

De ansatte i barnehagen har et ansvar for å legge til rette for omsorgsfulle relasjoner og ha evnen til å opptre som en trygg base for barnet og være emosjonelt tilgjengelig.

Små barn har et stort behov for trygghet, forutsigbarhet og stabilitet for å ha det bra. Når et barn begynner i barnehagen blir disse behovene utfordret. Med utgangspunkt i teori om trygghet og tilknytning er det et mål at denne standarden for tilvenning skal sørge for trygge og gode overganger i barnets liv.

Tidlig og god innsats knyttet til trygghet og tilknytning har uvurderlig betydning for barnet både her og nå og i et fremtidsperspektiv.

Sandefjord kommunes standard for tilvenning skal sørge for at:

- Barnehagen har gode rutiner for tilvenning og overganger
- Personalet har kunnskap om tilvenning, tilknytning og relasjoner
- Barnets behov for omsorg blir ivaretatt og møtt med sensitivitet
- Barnet knytter seg til minst én i personalet som sekundær omsorgsgiver
- Barnet opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen
- Foreldre/ foresatte opplever å være betydningsfulle når barnet skal finne seg til rette i barnehagen
- Foreldre/ foresatte har tett og god dialog med personalet i barnehagen

Alle barn er knyttet til helsestasjonen det første leveåret. Sandefjord kommunes standard for tilvenning i barnehage kan også i denne sammenheng være et viktig bidrag for å gjøre overgangen fra hjem til barnehage så god som mulig.

For å sikre at alle barn i Sandefjord kommune får en best mulig start i barnehagen anbefales det at denne standarden for tilvenning tas i bruk i alle barnehagene. En slik standard vil være et felles utgangspunkt for å sikre god tilvenning og gode overganger. Hver barnehage må konkretisere standarden og integrere den i barnehagens/personalets praksis.

Denne anbefalte standarden er utarbeidet av:

Unni Ressem Grostad, rådgiver i barnehagemyndigheten Sandefjord kommune

Turid Theimann, styrerassistent/faglig veileder Espira Åbol barnehage

Kristin Sunde Eriksen, styrer Olaløkka barnehage

Elisabeth Trollsås Jellum, styrer/enhetsleder Gravdal barnehage

Sessa Holm, pedagogisk leder/baseleder Sole barnehage

Anne Meilegård, pedagogisk leder Feen barnehage

Trygghet og tilknytning

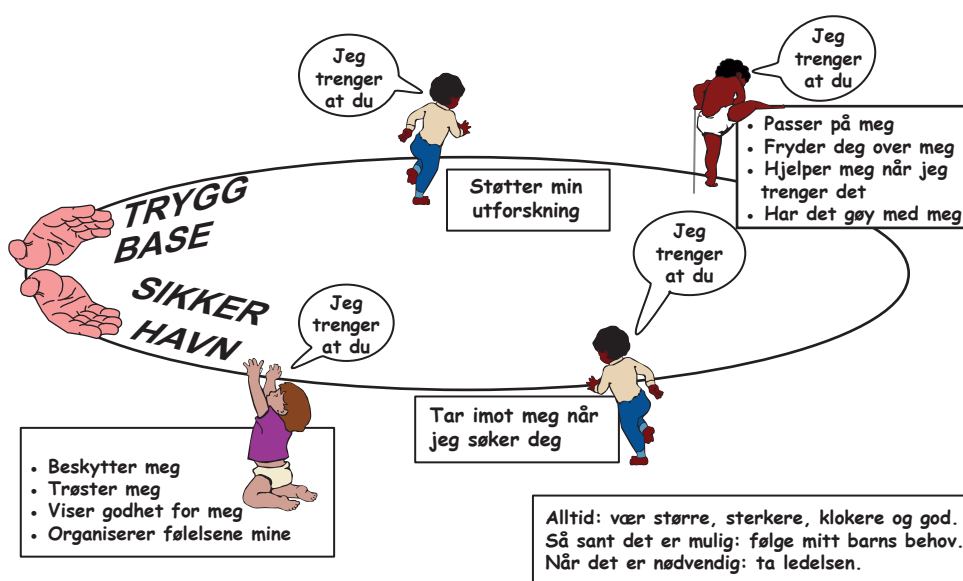
Det å begynne i barnehagen er en individuell prosess, men felles for alle små barn er behovet for trygghet og forutsigbarhet. Dette er grunnleggende for all læring og videre utvikling. Å oppleve trygghet i barnehagen handler om at hverdagen er forutsigbar, at rutiner og ritualer gir barn stabilitet. Likeledes må barn oppleve en forutsigbarhet og stabilitet også hos tilknytningspersonen. Tilknytningspersonen må ha evne til å være sensitiv og emosjonelt tilstede i samværet.

Tilknytning beskrives som en følelsesmessig prosess som er avgjørende for at barnet skal utvikle nære og gode relasjoner til tilknytningspersonen.

Tilknytningsteorien omhandler barns evne til å regulere følelser. Teorien brukes for å forstå hvordan barn forholder seg til nærhet, beskyttelse og omsorg. På den andre siden kan man se hvordan barn utforsker, mestrer og utvikler selvstendighet (Broberg, Broberg og Hagstrøm, 2014).

Trygghets sirkelen

Cooper, Hoffman, Powell og Marwin har utviklet trygghets sirkelen. Den viser oss hvordan vi fremmer trygg tilknytning i barnehagen, og en god tilvenning. Modellen forklarer hvordan disse behovene henger sammen. Det vil si at barn må ha en viss ro og trygghet for å klare å være nysgjerrig. Samtidig med at barn utforsker vil de oppleve å bli redd, sint og trøtt. Da vil behovet for nærhet og tilknytning komme til uttrykk. På denne måten er tilknytningsbehovet og utforskningsbehovet avhengig av hverandre og begge er grunnleggende for trygghet og livsglede.

Trygg og utrygg tilknytning

En trygg tilknytning kjennetegnes av at når barnet er lei seg eller frustrert søker barnet trøst hos den voksne. Like viktig er at barnet lar seg trøste. Barn kan ta imot trøst ved å sitte ved siden av og hvile kroppen sin mot den voksne eller bare sitte tett inntil. Når barnet får regulert sine følelser, vil de igjen kunne utforske og veksle mellom nærhet og avstand.

Eksempler på trygg tilknytning:

Barnet søker trøst hos voksne og tar imot trøst.

Barnet vil sitte på fanget, eller hvile seg ved.

Barnet vet hvor den voksne befinner seg.

Barnet er glad og fornøyd sammen med den voksne.

Barnet responderer raskt på adekvat grensesetting fra de voksne.

Barnet viser den voksne positive reaksjoner på morgenen.

(Kilde: Broberg, Broberg og Hagstrøm, 2014)

En utrygg tilknytning kan komme til uttrykk ved at barnet gråter og ikke søker trøst eller lar seg trøste av omsorgspersonen. Likeledes kan det være at barnet leker og utforsker og ikke er opptatt av hvor tilknytningspersonen befinner seg. Mange av disse barna oppleves som svært selvstendige og opptrer som om de ikke har behov for voksenkontakt. Her er det viktig at personalet lærer barna at de kan søke trøst når noe er vanskelig slik at følelsene blir regulert.

Foreldre og foresatte sin rolle

Foreldre og foresatte har en viktig rolle når barnet begynner i barnehagen. De vet både hva barnet liker, hvor mye hjelp de er vant til å få, og ikke minst å tolke de følelsesmessige reaksjonene. Det er derfor avgjørende at tilknytningspersonen er sammen med barnet og foreldre/foresatte slik at de lettere kan bli kjent med barnets ulike signaler. Gjennom observasjon og tilstedeværelse vil tilknytningspersonen kunne få nyttig informasjon som f.eks: «Hvorfor gråter barnet»? «Hva betyr det uttrykket»? Foreldrene/de foresatte fungerer da som oversettere for sitt barn og dialogen med personalet er essensiell. Gevinsten vil være at barnet skaper en god relasjon og trygghet til tilknytningspersonen. Tilknytningspersonen på sin side vil lettere tolke barnets signaler og hva barnet trenger av støtte. Foreldrene/de foresatte vil bli trygge på at barnet blir godt ivaretatt av omsorgspersonen.

For noen barn vil det å begynne i barnehagen være en prosess som tar kort tid mens den for andre barn tar lang tid. Tilknytningspersonen er ansvarlig for å sørge for en god overgangsperiode for hvert enkelt barn. Med delaktige foreldre og foresatte vil det være lettere å forstå barn som er ekstra sårbare og trenger oppfølging.

Betydningen av gode nære relasjoner

Personalet i barnehagen vil allerede de første tilvenningsdagene arbeide for å oppnå gode relasjoner mellom den voksne og barnet. En trygg tilknytning krever nære relasjoner og voksne med god relasjonskompetanse. For de yngste barna er de voksnes evne til å inngå i nære relasjoner særlig viktig. Barna trenger at de voksne responderer umiddelbart og hensiktsmessig på uttrykkene og behovene de har, de trenger å føle seg forstått og ivaretatt. Det er mange måter å beskrive relasjon og gode relasjoner på. En relasjon består av gjensidig kommunikasjon og samspill mellom to parter over tid (Drugli, 2017).

Relasjoner mellom barn og betydningsfulle voksne former barns oppfatning av seg selv, andre og miljøet rundt. Små barn utvikler sin selvoppfatning i samspill med nære omsorgsgivere. Anerkjennelse fra nære voksne er en av de viktigste faktorene, og helt nødvendig, for at barnet skal utvikle en positiv forståelse av seg selv og sitt eget verd (Drugli, 2017).

Gode relasjoner kjennetegnes ved at den voksne viser:

- *Respekt*
- *Tillit*
- *Anerkjennelse*
- *Positiv bekræftelse*
- *Interesse*
- *Støtte til initiativ*
- *Motivasjon for utforskning*
- *Empati*
- *Forståelse*
- *Toleranse*

(Drugli, 2017)

Nære relasjoner fremmer trygghet og trivsel og er dermed et godt utgangspunkt for mestring og utvikling. En av kjernekomponentene er sensitive voksne. Sensitive voksne har oppmerksomheten rettet mot barna, vet hvor de er, utveksler blikk og smil, snakker med dem, er fysisk og emosjonelt tilgjengelig. En sensitiv voksen kjennetegnes spesielt ved at de bekrefter barnets følelser og alltid tar det på alvor (Drugli, 2017). I en tilvenningsfase er det enda viktigere at den voksne er ekstra sensitiv, og har evnen til å «tone seg inn» på det enkelte barns behov og tilpasse egen atferd ut fra det.

Den sensitive voksne:

- *Bekrefter barnets følelser og tar de alltid på alvor*
- *Toner seg inn på barnet og tilpasser sin atferd deretter*
- *Har oppmerksomheten mot barnet*
- *Har felles fokus sammen med barnet*
- *Er motivert og viser interesse for barnets utforskning*
- *Vet hvor barna er og er der barna er*
- *Tolker og agerer ut fra barnets non -verbale eller verbale kommunikasjon*

(Drugli, 2017)

For at de profesjonelle voksne i barnehagen skal kunne danne gode nære relasjoner må de inneha god relasjonskompetanse. Relasjonskompetanse er et begrep som kun gir mening når den ene parten er profesjonell. Relasjonskompetanse defineres av Juul og Jensen som personalets evne til «å se det enkelte barn på dets egne premisser og tilpasse sin atferd til barnet» (Juul og Jensen i Drugli, 2017).

Relasjonskompetanse innebærer også å være autentisk i kontakten med barnet og være villig til å påta seg det fulle ansvar for relasjonens kvalitet.

Den profesjonelle voksne i barnehagen må ta ansvaret i relasjonen. Det betyr at den voksne må reflektere over sine egne indre prosesser, være bevisst på hvordan man selv reagerer og oppfører seg i samspill med hvert enkelt barn. Dermed vil en god barnehage ikke bare være faglig oppdatert, men jobbe kontinuerlig med samhandlingen mellom menneskene i barnehagen og deriblant relasjonene mellom personalet og barna.

Barnehager i Sandefjord kommune skal ha profesjonelle voksne som jobber med å oppnå gode relasjoner mellom voksne og barn, er reflekterte, bevisst sin atferd og har god selvinnsett. Relasjonskvaliteten vil gi de yngste barna som skal begynne i ny barnehage, eller på ny avdeling, en god og trygg tilvenning.

Tiltak og rutiner for en trygg oppstart

Disse rutinene bør ligge til grunn for planlegging av en god oppstart for alle barn, og må tilpasses hver enkelt barnehage.

Oppstart og tilvenning for nye barn

1	<p>Å starte før barnet starter:</p> <p>Tilvenningsperioden må planlegges i god tid før barnet starter. Noen enkle grep kan gjøre foreldre og foresatte trygge, og det er viktig at de får god informasjon om hvor viktige de er under tilvenningen, hva som er deres rolle og hvilke forventninger barnehagen har til dem. Det må skapes <i>en felles forståelse hos personalet</i> om hvordan barna best kan ivaretas under oppstartsperioden.</p>
2	<p>Foreldremøte:</p> <p>Foreldremøte for nye barn bør avholdes på våren, gjerne i forbindelse med hovedopptaket. Det er viktig at det gis god skriftlig informasjon om oppstartsperioden, spesielt om hvilke rutiner og organisering barnehagen har for denne.</p>
3	<p>Besøktider:</p> <p>Barnehagen skal legge til rette for at barn og foreldre/foresatte kan komme på flere besøk for leketid før oppstart. Dette kan foregå på ulike måter. Hensikten med besøkene skal være at barnet gradvis blir kjent med barnehagen sammen med en kjent og trygg voksen.</p>

4	<p>Tilknytningsperson:</p> <p>I den første tiden i barnehagen skal barnet og foreldre/foresatte få en egen tilknytningsperson på avdelingen eller basen å forholde seg til. Denne personen skal hjelpe barnet å bli kjent og trygg ved å gi omsorg, nærhet og trøst. Tilknytningspersonen skal sørge for at foreldre/foresatte også blir trygge under oppstarten, at de får god informasjon underveis om hvordan barnet har det, og om hvordan barnet fungerer i barnehagen. Tilknytningspersonen er med på å skape et trygt fundament for barnet den første tiden slik at tilknytning kan skje. Når denne tilknytningen er etablert er det lettere for barnet å utvikle gode relasjoner til de andre voksne i barnehagen, og etter hvert til de andre barna.</p>
5	<p>Oppstartsamtale:</p> <p>Pedagogisk leder skal sørge for at det blir gjennomført en oppstartsamtale når barnet starter i barnehagen. Dersom barnehagen arrangerer besøkstider før oppstart, kan denne samtalen gjerne gjennomføres under denne perioden. Da har barnehagen enda større mulighet til å forberede en god og trygg oppstart for barnet.</p>
6	<p>Overgangsobjekter:</p> <p>Bruk av overgangsobjekter kan bidra til å skape en sammenheng for barnet, og øker barnets opplevelse av trygghet. Ved den daglige avskjeden med foreldrene/de foresatte kan et kosedyr, et bilde, en leke eller noe annet barnet føler seg knyttet til, gjøre avskjeden lettere.</p>

Tilvenning til ny avdeling/base:

1	<p>Forberedelser:</p> <p>Oppstart og overganger skjer gjennom hele året, derfor må barnehagen ha gode rutiner for å ivareta de barna som starter opp, eller som skifter avdeling i løpet av året. Å bytte avdeling er også en stor omveltning i et barns liv og skal planlegges og forberedes i god tid og med godt og nært samarbeid med foreldrene/foresatte.</p>
2	<p>Besøkstider:</p> <p>I god tid før avdelingsbyttet skal barnet komme på gjentatte besøk på den nye avdelingen sammen med en trygg voksen fra sin egen avdeling.</p>
3	<p>Overgangsamtaler:</p> <p>Gode overgangsamtaler mellom personalet på avdelingene og mellom foreldre/foresatte og personal er avgjørende.</p>

Oppstartssamtale

For å kunne legge til rette for en trygg start i barnehagen for barnet deres, ønsker vi å gjennomføre en oppstartssamtale med dere. Hensikten med samtalen er informasjonsutveksling.

Barnets navn: _____

Fødselsdato: _____

Deltakere: _____

Dato for samtalen: _____

Er alle skjema og skriv mottatt? (Kontakt skjema, tillatelser, etc.)
Beskriv barnet for meg med tre ord eller setninger.
Hvordan har barnets første leveår vært? Hvordan har det siste året vært? (fødsel, spesielle utfordringer, helse)
Barnets nettverk. Hvem bor barnet sammen med? Venner og familie som barnet er knyttet til.
Barnets rutiner. (Søvn/hvile, bleieskift/toalett, av- og påkledning, måltider, allergier eller andre hensyn?)
Religiøse eller kulturelle hensyn? Morsmål, språk barnet hører rundt seg, språkforståelse på morsmål.
Lek og aktivitet. (Hva liker barnet å holde på med og å leke med? Favorittleker? Sanger, regler eller bøker barnet er glad i?)

Er det noe barnet er engstelig eller redd for? Hvordan reagerer barnet i nye og ukjente situasjoner? Hva skaper trygghet for barnet? Hvordan liker det å bli trøstet?
Hva er viktig for dere i oppdragelsen, hvilke verdier vektlegger dere?
Hvilke forventninger har dere til barnehagen? Hva ønsker dere for barnet deres? Barnehagens forventninger til foreldrene/de foresatte.
Andre opplysninger det er viktig for barnehagen å ha?
Samarbeid. Hvordan kan vi samarbeide best for at barnet skal trives? Informasjon om barnehagens samarbeidspartnere

Referanseliste:

Broberg A, Broberg M og Hagstrøm, B (2014) *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?*

Drugli, M. B. (2017) *Liten i barnehagen*, Cappelen Damm Akademisk

Kunnskapsdepartementet (2006) *Lov om barnehager*, Kap.1, §1

Kunnskapsdepartementet (2017) *Rammeplan for barnehagen*, Kap.3

Kunnskapsdepartementet (2017) *Rammeplan for barnehagen*, Kap.6

Powell B, Cooper G, Hoffman K og Marwin B (2015) *Trygghetssirkelen – en tilknytningsbasert intervensjon*

Stanghelle, C. Evertsen (2013) *Relasjoners innflytelse på barns utvikling av emosjonell selvregulering*

